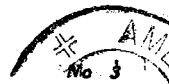

KRUIPNIEUWS

ORGAAN VAN DE N.J.N. SOCIOLOGENGROEP

JULI 1951

13^e JAARGANG

REDACTIE: s.l.: Wim van Eck - Grindweg 167 - Wageningen

ADMINISTRATIE: Hannie de Kock - Oude Bennekonse weg 152 - Wagening

DEZE OPNAME . . . . .

valt midden tussen je andere opnamen in. Het is geen lange soortenlijst, maar we zijn immers voor de soortencombinatie gevoeliger. Zo vind je in de proefvlakte de verslagen van de zeer lange serie weekends, die we dit jaar samen hadden. Samen, d.w.z. met een kleine groep exclusieven en selectieven en nog wat indifferenten.

En nu geen smoesjes meer, dat we geen rekening hebben gehouden met die en die provincie!

We mogen het weekendcontact toch niet verder verwaarlozen, te meer daar momenteel daarnaast vrijwel geen z.g. zelfwerkzaamheid voorkomt.

Niettemin vertoonde het op de weekends optredende sjoccers-geselschap een grote vitaliteit, wat ons het beste doet hopen voor een verdere successie naar een nieuw climaxstadium.

Verder wordt in deze opname weer aandacht gevraagd voor onze bibliotheek. Door aanvullingen, zoals die waarvan je de bespreking vindt, wordt de waarde ervan steeds groter.

Het dynamische karakter van deze opname wordt je echter pas goed duidelijk, als je leest over onze zomerplannen. Schiermonnikoog kan voor ons een evenement worden, dat dat van de Hautès Fagnes evenaart!

Je ziet: deze opname mist echte kensorten. Maar dat zal komen doordat zij werd gemaakt tijdens het vacantieseizoen en doordat de proefvlakte is geëxponeerd op de blakerende zomerzon, die de diepgaande wetenschap verschroeit.

Maar laten we niet vergeten, dat we in Juli en Augustus nog volop kunnen botaniseren. Sjoccers, profiteer ervan en . . . . . vergeet KRUIPNIEUWS niet!

WOOLD. 28-29 April.

Een gevraagd verslag van een der deelnemers kwam niet binnen, zodat we nu van 'horen zeggen' reconstrueren, dat het een kalm weekend was, waar weinig belangrijks gebeurde. Drie H.B.S.'ers bij elkaar slaan al gauw aan 't vergaderen als ze hun kans schoon zien en tenslotte kwam alleen het Doetinchemse trio onder Siewke's leiding aan een goeie excursie toe; ze bezochten de Weust en Bekkendelle en vergeleken het vegetatie-aspect met opnamen uit vorige jaren en andere seizoenen.

Naast de sjoccers Nico Kok, Theo Quens en Siewke v.d.Werf, waren hier Anneke Nieuwenhuizen, Koen Minnaert, Bonnie Noorman, Pien Tjalma en Max Kolling als gasten.

VERBRANDE PAN, 26-27 Mei.

Tegen de verwachting hoefden we geen boerderij te delen met een groot stel plantenkader-lieden uit D.V., die bij Vlaar de schuur bevolkten, maar belandden we in een schitterend zomerhuisje van boer Schotvanger, dat door hem als slaapplek voor de vrouwen was toegedacht, toen 's avonds een plensregen niet veel goeds voor de volgende dag deed voorspellen. Bijge-licht door zaklantaarns vertelde Victor ons daar iets over het karteringswerk, dat Miek en hij daar in de vorige zomer hadden gedaan, aan de hand van de vegetatiekaart. Dit werd tegelijk een fraaie demonstratie van de vegetatiekartering in het algemeen, voor velen een eerste kennismaking. Binnen een zo beperkt gebied (ong. 70 ha) kan je de fijnste verschillen in de plantengroei nuet dekken met de bestaande systematiek ('het Overzicht') maar dien je ter plaatse een volkomen nieuwe onderscheiding te maken in vegetatie-eenheden. Zo kon de kaart van 'de Pan' bontgekleurd worden waar- in fijne verschillen nog door arceringen en puncteringen werden aangege-ven.

De werkelijkheid van de volgende dag was des te mooier: we doorkruisten de hele Pan en zagen alles, van 'eikenhaagbeukenbos' tot duinroosjes-hellin- gen en 'berkenoefbos'. Volg de veranderingen door verschil in grondwater-stand en kalkgehalte en maakten van een paar permanente kwadraten in typi- sche begroeiingsvormen opnamen, die je hieronder vindt:

PQ 2 (13 x 14 m²) Ruderaal duineikenbos

Booml.: -8 m. 30%

Zomereik 3 3

H. Struikl.: -5 m. 30% 3 3

-1 st. Meldoorn

L. Struikl.: -2½ m. 5%

Ratelpopulier 1 1

Vlier

Aalbes

Kruidlaag -30 cm, 10-20%

Vogelstorchis	+ 1	+ 1	paardebloem	+ 1
Veelbl. sal. zegel	1.2	1.1	klis (soort)	+ 1 + 1
Dauwbraam	1.1	2.2	kleefkruid	+ 1 + 1
Drienerfmuur	1.2	2.2	sch. boterbloem	+ 1 + 1
Gr. brandnetel	1.1	1.1	duinroos	+ 1 + 1
Zomereik K	+ 1	+ 1	es	+ 1 + 1
Gr. valeriaan	+ 3	+ 1	geld. roos	+ 1 + 1
Kamperfoelie	1.2	2.3	kl. veldkers	+ 1 + 1
Helmkruid	+ 2	+ 2	dijpestroetje	+ 2 + 2
Keverorchis	+ 1	.	stofzaad	+ 1 + 1
Ruw beemdgras	1.2	2.3	lijsterbes	+ 1
Duinriet	1.2	1.2	hondsdrif	1.2 2.3
Kale jonker	+ 1	+ 1	negelkruid	1.1 2.2
Hondsroos	+ 1	+ 1	meldoorn K	+ 1 + 1
Veldbeemd	1.2	2.2		
Moslazg 5%				
Fijn ladermos	1.2	1.2	stekelslaapmos	1.2 1.2
Klauwtjesmos	+ 2	.	gew. sterramos	+ 2
Lophocolea Bid.	+ 2	.	Laphocolea heteroph.	+ 2

Bryum spec. +.2 Cladonia spec. +.1
PG 18 (8 X m2 N-helling 30°)

Struikl.: -1 m. 5%			
Zomereik	+		
Kruidl.: -30 cm. 70%		Moslaag: 60%	
Kruipwilg	2.2	Gr. laddermos	1.2
Dauwbraam	2.2	Klauwtjesmos	3.4
Glad walstro	1.1	Stekelsl. mos	1.2
Tijm	1.2	Gaffeltand	2.2
Mann. ereprijs	1.2	Bekermos	1.2
Muurpeper	1.2	Purpersteel	1.2
Voorj. vergmn.	1.1	Langkapselm.	+2
Veldbies	2.2	Rendiermos	+2
Eikvaren	1.2	Smaragdmos	+2
Zandzegge	1.1	Lophocolea b.	+2
Schapengras	2.2	Ditrichum fl.	+2
Veldbeemd	1.2		
Zandhoornbl.	1.1		
Duinroos	+1.1		
Rood zwenk	1.2		

In de kruidlaag komen verder met +.1 voor: knolboterbloem, paardebloem (obliquum), paardebloem (rubicundum), kl. veldkers, echt walstro, voorj. vroegeling, zanddodegras, ruw glerstgras, helm, lathyruswikke, kruipend stalkruid, jacobskruiskruid, agrimonie, bitterkruid, akkervergeetmijniet, akkerdistel, muizenoor, sch. fijnstraal, smalbladwikke, vleugeltjesbloem; verder met +.2: steentijm, rozenkransje, zandmuur, kandelaaertje, hoornbloem, rolklaver, zachte haver, fakkelgras.

Achter de eerste opname heb ik die van 9/9 '50 (kartering 1950) vermeld, waaruit je zelf de verschillen (o.a. seizoenverschil) kunt aflezen. Uit de tweede opname kun je concluderen dat deze ten Z. van de 'kalkgrens' werd gemaakt (Bromion-soorten) n.l. aan de Z-grens van de Verbrande Pan.

De paradepaardjes van dit gebied: gevlekt zonneroosje, veldgentiaan, maanvaren, addertong, bonte paardestaart, werden in hun milieu bekeken en we volgden de toename van kalkminnaars tot aan de zuidzijde van de Herenweide. Daar moesten we tenslotte afscheid nemen van dit heerlijke duinterrein: elf mensen trokken voldaen huiswaarts.

Opnamen gemaakt door Dr Victor Westhoff, Miek Hoffmann, Anneke Nieuwenhuijzen, Tep Valk, Hannie v.d. Velde, Erna Wustenhoff, Ton Driessen, Joop Kessler, Hans Gradewitz, Nicco Kok, Piet Schroevers en

Wim

WEEKEND BIESBOS 9-11 Juni 1951.

Nadat in de loop van Zaterdag van allerlei kanten sjoccers waren binnengedruppeld, en zelfs enkele stoere lieden naar Drimmelen waren gegaan om een geschikte excursieboot te halen, vleiden we ons 's avonds in het stro om naar een inleiding van Ies Zonneveld te luisteren, die het ontstaan en de aard van de Biesbos en haar plantengroei aan ons duidelijk maakte. We maakten kennis met tal van merkwaardige effecten, die het plantenleven mogelijk maakt zich in dit gebied te vestigen en te veroveren en zich daarin staande te houden.

Zondag zijn van de vroege ochtend tot de late avond 'Smient' (kapt. Zonneveld en bootsmah Witkamp) en volgboot (sjoc-matrozen onder aanvoering van Klaas Kimstra) in touw geweest om zoveel als enigszins mogelijk van de Biesbos te zien. Ondanks enkele zware slagregens en de gebrekkige vaarttechniek van een paar stuurlieden, leden we geen schipbreuk, zodat we goede koers hielden naar de vloedbossen. Door hun plaatselijk zeer indrukwekkende diepgrondigheid die de laarslengte verre overtrof, werden sommigen overrompeld tot aan hun (korte) broekspijpen. Temidden van alle natheid maakte ik van twee verschillende bosjes de volgende opnamen:

Boomi.: - 4 m. 50% - 5 m. 50%

Schietwilg 3 3

Kruidl.: - 2 m. 90% - 2 m. 100%

Fluitekruid	3.3	1.1	Kruipboterbloem	1.1	2.1
Bittere veldkers	3.3	1.1	Moerasstreepep.	+1	+1
Smeerwortel	1.1	4.8	Gr. brandnetel	+2	+2
Ruw beemdgras	+2	3.2	Bitterzoet	1.1	+1
Bos ridderzuring	2.2	1.1	Gr. valeriaan	1.1	1.1
Kleefkruid	1.2	1.1	Kattestaart	+1	
Hennepnetel	+1		Helmkruid		+1
Haagwinde		1.1	Moeraskruiskr.	-	+1
Engelwortel		+1	Dauwbraam		+1
Moerasmelkdistel		+1	Koekoeksbloem		+1
Reuzenzwenk		+2	Aartsengelwortel		+1
Harig wilgenroosje		+2	Lijsterbes		+1
Gr. springzaad		+1	Wolfspoot		+1
Dotter		+1			

(op stronken stekelslaapmos)

Hoewel in een volgend artikel in KRUIPNIEUWS door Ies Zonneveld nader op de bossen van de Biesbos zal worden ingegaan, kunnen we uit de opnamen toch zien, hoe bij een klein verschil in hoogte ten opzichte van gemiddeld hoogwater veranderingen optreden; in dit geval ligt het tweede bos hoger dan het eerste en heeft direct een rijkere flora, terwijl ook de bedekkingscijfers van de dominerende soorten veranderen. De dominerende rol van bittere veldkers werd niet in een scheiding in hoge en lage kruidlaag uitgedrukt, hoewel dit verschil duidelijk is; wie niet in de Biesbos is geweest, kan zich geen voorstellingen maken van de geweldige hoogten die allerlei planten hier bereiken (b.v. Caltha meer dan 1 m!) in gezelschap waarvan de aartsengelwortel (3.10 m!) niet eens opvalt! We bezochten op 7 Juli ook de oeverwallen met hun moerasdoorn-poelruit-valeriaan-wilgenroosjes begroeiing en de jonge slikken met hun trio driekantige/ruwe/zee-bies.

Dit is maar een kleine bloemlezing van het vele. Laten we zeggen dat de rest van de Biesbos-ervaringen met de sterke ebstroom naar zee is gedreven, vanwaar het straks door de vloed zal worden meegevoerd naar de kusten van KRUIPNIEUWS, waar het, dank zij deskundige Biesbosonderzoekers, zal worden afgezet in de vorm van een groots artikel!

Hans Meijers vertrok in de loop van Zondag, helaas via een zeer natte terugtocht; Armin en Klaas fietsten 's avonds naar Dordt, waarna Marian R. nog arriveerde. Wat ze miste, kreeg ze de volgende dag vergoed met een luisterrijke terugtocht met de 'volgboot' naar Drimmelen, overbeladen met rugzakken, fietsen en sjoccers.

Wim van Zeist en Jan Lindeman bleven op Maltha achter om vandaar te vertrekken, terwijl in Drimmelen voor de verdere reis uit de boot stapten: Miek H., Hannie v.d.V., Marian Ribbeling, Ton Damman, Nico K., Marten Witkamp en

Wim

WEEKEND Nijkerkerveen 23-24 Juni.

Hoe we er allemaal kwamen, dank zij de foutieve convo, zullen we ons maar niet meer afvragen. In elk geval bewees de agent 'in de ton' in Nijkerk goede dienst en kwamen we op Corlaar terecht in de loop van Zaterdagmiddag.

En weekend is kort, dus werd de tijd volledig uitgebuit; nog die middag bezochten we de heide bij Hoef. Een complex vochtige hei met struik- en boomopslag, in het midden waarvan een zeer fraai ven ligt.

Ven en directe omgeving waren deel van ons onderzoek. We hebben hier te maken met een vrijwel geheel dichtgegroeid ven met slechts in het centrum een klein open gedeelte, waarin alleen op opengelegde stukken water staat. Overigens bevindt zich grondwater onder de oppervlakte, in het midden vlak eronder, naar de randen dieper. Om een

indruk te krijgen van de wijze van verlanding, hebben we een transect gelegd en daarin vier typerende opnamen gemaakt, waarvan de twee eerste het vochtigste stadium aan de ene resp. aan de anderevenzijde weergeven.

Kruidlaag: 90%	-1,50 m	100% -100 cm	95% -75 cm	85% -40cm
Holpijp	4.4	1.1	+1	1.1
Mannagras	2.1	+2	.	.
Moeraswalstro	2.2	1.2	1.1	1.1
Zeegr. muur	1.1	+2	+1	.
Snavelezegge	1.2	2.2	2.2	1.2
Fioringras	1.2	+2	.	.
Kattestaart	+1	1.1	+1	.
Wateraardbei	+1	4/5.5	+1	+2
Pinksterbloem	+1	.	+1	.
Penningkr.	+1	.	.	.
Gr. boterbloem	.	2.1	+1	.
Gewone zegge	.	+2	+2	1.2
Pijptorkruid	.	1.1	.	.
Tweerijige z.	.	.	3/4.4	.
Waterdriegl.	.	.	3.1	+1
Waternavel	.	.	1.1	1.1
Kl. valeriana	.	.	1.1	2.2
Watermunt	.	.	1.1	+1
Kale jonker	.	.	+1	+1
Waterrus	.	.	+1	+2
Vleeskl. orchis	.	.	+1	+1
Blonde zegge	.	.	.	2.2
Vlozegge	.	.	.	1.2
Blauwe zegge	.	.	.	3.2
Pijpestro	.	.	.	1.2
Veenpluis	.	.	.	1.1
Bl. knoop	.	.	.	1.1
Tormentil	.	.	.	1.1
Rood zwenk	.	.	.	+1
Weir. nachtorch.	.	.	.	+1
Kruipwilg	.	.	.	+1
Klev. walstro	.	.	.	+1
Stekelbrem	.	.	.	+1
Reukgras	.	.	.	+2
Witbol	.	.	.	+2
Moerasrolkl.	.	.	.	+1

Moslaag: 5%

Rondbl. sterremis	.	.	.	+2
Puntmos	+2 ⁰	+2 ⁰	2.2	+2
Sikkelmos	.	.	.	5.5

(in opn. III nog *Agrostis canina* +2; *Caltha palustris* +1.
opn. IV *Frangula alnus* +1; *Salix cinerea* +1.

Uit de natte opnamen valt af te lezen, dat we met een matig voedselarm milieu te maken hebben. Soorten uit de riet-orde (holpijp, pijptorkruid, mannagras) worden opgevolgd door Magno-caricionsoorten (snavelezegge, blaaszegge - buiten de opnamen - tweerijige zegge), maar daarnaast vinden we ook waterdrieblad, waternavel, veenpluis, kruipend struisgras, wateraardbei als soorten van voedselarm milieu, die zoals meer bij soortgelijke venen gebeurt naar de randen toe een belangrijker rol gaan spelen. Verder geven de opnamen een goed beeld van de veranderingen die in een plas van het midden uit optreden, waar door dieper worden van het grondwater (in opn. IV al enkele dm onder opp.), meer soorten kunnen gedijen, en de concurrentiekracht van de eerste dominerende vochtminnaars wordt gebroken, waarbij sommigen verdwijnen, andere nog lang standhouden, terwijl een evenwicht ontstaat binnen een veel groter soortenantal, waarin de moslaag steeds meer gaat meespreken. Plaatselijk gaat de blauwgrasweide via een *Calamagrostis*-facies over in een struikbos van wilgen, berken en vuilboom. Het neemt echter toch steeds kleine

afmetingen aan, daar de struikopslag zelfs in het stadium van opn. IV al begint. Waar dit echter hogerop niet gebeurt, bereikt het Molinietum een fraaie vorm, waarin hier vetblad, spaanse ruiter en tweehuisige zegge groeien! Op de overgang van weide naar heide was hier te vinden hazenzegge en afgekorte zegge en vooral tandjesgras, gevlekte orchis, vleugeltjesbloem, welke soorten hier aan de heide de orchideeerijke vorm geven.

's Avonds bleek, dat we op historische grond huisden en 's nachts, dat er ook nog boeren zijn, met zeer ruime opvattingen en dat de 'lange rotbenen' van Ton D. binnen de geringe afmetingen van een varkenshok aan tegenoverliggende vrouwen slapeloze nachten kunnen bezorgen; en de volgende morgen, dat NJJ'ers aan de levenslust van zwervers van 80 jaar nog een voorbeeld kunnen nemen! Met meer aandacht voor onze gastheer vertrokken we met slecht weer naar de terreinen bij Nijkerkerveen.

Het eerste bleek een onoverzichtelijk blauwgrasland te zijn met zeer veel struikopslag, waarin plaatselijk in lagere delen nog een verlandingsstadium met matenbies en draadzegge viel te herkennen. Het Molinietum was hier zeer fraai met spaanse ruiter, pilzegge, blonde zegge, zeegroene zegge, sterzegge. Achter een groot stuk vochtige heide bleek nog een wildernis op-zichzelf te liggen, waarin vooral blaas- en stekelzegge, valerian, lis, mannagrass, waterzuring een rol speelden.

Het tweede terrein achter de boerderij Kamp is van veel groter en grootser opzet. Dit is wel de plaats waar de verlandingsgezelschappen van de West-Veluwe vennen het mooist te zien zijn. Prachtige homogene moerasbegroeiingen met vooral holpijp, wateraardbei, draadzegge, riet, mannagrass, moerasbeemd, blaaszegge en rietgras als dominerende soorten. Overgangen naar en ontwikkeling van het elzenbroekbos kon hier tijdens de excursie goed bekeken worden. Opvallend is dat hier aan het Alnetum vrijwel nergens een Molinietum-zone voorafgaat.

Inmiddels verbeterde het weer en trokken we vol enthousiasme naar het laatste terrein: de Grote Zandbrink bij Achterveld, waar de climax van deze luisterrijke excursie werd bereikt door de vondst van de knobbiesweitjes temidden van nogal droge heide met dennelopslag. Welke de reden is van het voorkomen van de elders in het binnenland afwezige knobbies is onbekend. Ter toelichting diene onderstaande opname:

Na een kijkje over de omringende heide en in het naastliggende eikenberkenbos, moesten we helaas een eind aan deze geslaagde excursie maken; niet zonder onszelf te beloven terug te komen in dit fraaie Twents aandoende landschap met de vele vergeeten hoekjes.

(Voor opnamen verantwoordelijk: Miek H., Hannie v.d.V., Dicky G., Ad v.K., Ton D., Douwe van Zwol, Siewke v.d.W., Piet Kuiper, Nico K. en Wim v.E.)

Opp. 5x6 m² (grondw. -10 cm).

Struiklaag: -2.50 m: 5%.

Ruwe berk 1
Riet 1

Vuilboom +
(grove den) +

Verder met +2:
blonde zegge, moeraswalst
zeegroene zegge, blauwe
knoop, gewone zegge, water-
navel, Oeder's zegge, water-
rus, egelboterbloem.

Kruidlaag: -0.60 m: 70%.

Pijpestrootje 3.2
Knobbies 2.2
Dophei 1.2
Tormentil 1.1
Stekelbrem 1.1

Blauwe zegge 2.2
Vlozegge 2.2
Riet 1.1
Kr. struikgras 1.2
Tandjesgras 1.2

Met +1:
struikheide, welriekende
nachtorchis, kruipwilg, ruwe
berk, grove den, vuilboom,
zomereik, parnassia, Orchis
praetermissa, wederik, wa-
termunt, moeraspaardebloem,
gr. boterbloem.
(moeraswespenorchis, rietor-
chis, kl. valerian)

Mostlaag: 100%

Sikkelmos 5.5
Gr. laddermos +.2

Vedermos +.1
Klauwtjesmos +.2

LOBIT 7-8 Juli.

De vroegkomers maakten Zaterdagmiddags al een korte rondrit per fiets door de excursiestreek waarbij de belangrijkste punten werden verkend. 's Avonds toen we achter de boerderij van boer Goris wat over plantengeografie en fluviaatien babbelde, bleken we al met een tiental te zijn, waarvan sommigen enorme reizen achter de rug hadden. Een flinke avondwandeling over Rijn- en Waaldijk gaf ons tenslotte allemaal slaap genoeg tot de volgende morgen, toen een stralende zon ons op excursie lokte. We maakten een lange wandeling door het uiterwaardenlandschap ten W. van Herwen, waarbij enkelen voor het eerst met de fluviaatiele flora kennis maakten en anderen al determinerend de nodige z. (z.z.)-tjes aan hun kennis toevoegden. Vooral de omgeving van de steenfabrieken en de dijkhelingen bleken verbluffend rijk te zijn. De volgende opname toont aan dat ons enthousiasme niet ten onrechte was.

Helling van lage dijk tussen 'Bijlandse kanaal' en 'Gravenwaardplas' langs de weg Tolkamr-steenfabriek 'de Bijlandt', 300 m ten O. van de hoge brug.

Helling 10°, expositie W. Oppervl. 7x5 m².

Verspreid over het dijkje enkele oude meidoornstruiken.

Kruidlaag: -1.50 m. 95%.

Grootbl. centaurie	3.2 (asp)	Tripmadam	+ 2
Goudhaver	2.2 (asp)	Duizendblad	+ 1
Kroonkruid	3.2	Zwarte toorts	+ 1
Rood zwenkgras	4.4	Kruhzuring	+ 2
Echt walstro	1.2	Kropaar	+ 1
Schaafstro	1.1	Kweek (glauca)	+ 1
Cypreswolfsmelk	1.2	Knautia	+ 1
Boerenwormkruid	1.1	Jacobskruiskruid	+ 1
Glad walstro (erectum)	1.2	Voorj. vroegeeling	+ 2
Duinriet	1.1	Zandmuur	+ 1
Sikkelklaver	+ 2	Liggende klaver	+ 1
Loïrezegge	+ 1	(walstrobrenraap	+ 2)
Wilde averuit	+ 2	Bitterkruid	+ 1
Kleine ruit	+ 1		
Witte honingklaver	+ 1	Moslaag: 5%	
Veldsalie	+ 1	Klauwtjesmos	sp. + 2

en verderop op hetzelfde dijkje nog: zandhoornbloem, tijm, akkerwinde, kraailoek, kruisdistel, heermoes, wilde reseda, St Janskruid, pastinaak, avondkoekebloem. Planten als Karthuizer anjer en knolibzaad maakten de verdere excursie tot een belevenis. Na thuiskomst moesten helaas een paar mensen vertrekken, de rest maakte een stoutmoedig plan de Elterberg e.o. te bezichtigen. De klim naar 77 m deed echter een van de pedalen sneuvelen, wat ons noodzaakte terug te keren. Een pan met hetesjoc maakte de avond verder kort. Maandagmorgens van zeer vroeg tot vroeg verdween de rest naar alle windstreken.

(Opn. van: Mies v. Andel, Hieke Brinkman, Roelof de Wit, Gre Bonewit, Hannie v. d.V., Vera Koppelman, Koois Delcourt, Sieuwke v.d.W., Piet K., Wim v.E.)

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

SISSINGH G.: Onkruid-associaties in Nederland (Les associations messicoles et ruderales des Pays-Bas). Een sociologisch-systematische beschrijving van de klasse Ruderto-Secalinetea Br.-Bl. 1936. Diss. Wageningen 1950.

Voor de meesten van ons betekent het eerste 40-tal bladzijden van het 'Overzicht' nog een gesloten boek en wie er zich toch voor interesseerde, moest genoegen nemen met de beknopte beschrijving die daar vermeld stond. De sinds lang verwachte verschijning van een uitgebreide toelichting op de systematiek is daarom een zeer belangrijk feit. Dr Ir SISSINGH heeft zijn werk breed opgezet; hij bedoelde zijn studie van de onkruidgezelschappen te behandelen in twee delen, waarvan dit proefschrift het eerste vormt. Terwijl in het tweede deel dieper op de oecologie van de gezelschappen zal worden ingegaan (levensvormspectra, milieufactoren, phaenologie, zaadverspreiding, grondmonsteronderzoek), beperkt hij zich hier tot een

verspreiding van de systematiek van de associaties.

In het hoofdstuk 'Inleiding in de systematiek der klasse' bespreekt schr. de door verschillende systematici gemaakte indelingen, waaraan de eigen zienswijze wordt vastgeknoopt: vooropstelling van het floristisch indelingsprincipe tegenover het geografische; bij de bepaling van de lagere eenheden. Daarnaast wordt verband met en afgrenzing tegen verwante eenheden der klasse besproken. Hoofdstuk III begint met het geven van korte karakteristieken van klasse, orden en verbonden, waarna dieper op deze onder-eenheden wordt ingegaan, door bespreking van elk afzonderlijk.

De van de klasse voor behandeling in aanmerking komende orden zijn die der Scalinetalia, Chenopodietalia, Potentillo-Polygonetalia en Onopordetalia. Achtereenvolgens wordt steeds een beknopt en duidelijk beeld van orde en verbond gegeven, waarna van de associatie de floristische samenstelling aan de hand van zeer overzichtelijk opgestelde opnametabellen, karakteristiek van de kensoorten (levensvorm, geografie), onderscheiding van lagere eenheden, standplaatsbeschrijving, verbreiding, levensloop en in stand blijven (verband met ontwikkeling en cultuur van begeleidend voedselgewas), en successie (in geval van ongestoorde ontwikkeling).

De publicatie is meer dan een tot dusver unieke beschrijving van de onkruidgezelschappen; je kunt erin lezen hoe een systeem van associaties wordt opgebouwd en aan welke eisen het moet voldoen. Vooral ook door het ruime verband waarin verbond, associatie en kensoort worden gezien (verspreidingskaartjes!), zal het werk van SISSINGH iedere sjoccer moeten interesseren. Het kan onze (zelfs floristisch) verwaarloosde belangstelling voor wegranden en akkers, mestvaalten en vuilnishopen opwekken!

W.

WESTHOFF V. en G.A. BROUWER: (Rapport inzake) De natuurwetenschappelijke betekenis van het staatsnatuurmonument 'de Boschplaat' op Terschelling.
Uitg.: Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming. Amsterdam 1951.

In een tijd dat er nogal eens spanningen ontstaan rondom ons schaarse bezit aan natuurterreinen, is het prettig dat in verschillende publicaties het belang van dat bezit naar voren wordt gehaald. Des te enthousiaster kunnen we zijn, als van zeer waardevolle terreinen zoals de Boschplaat door terzake kundigen speciaal in rapportvorm de wetenschappelijke betekenis wordt aangegeven.

In het 40 bladzijden tellende rapport vindt je eerst een korte beschrijving van ligging, geschiedenis en de redenen waarom de Boschplaat zo'n unieke waarde heeft (o.m. een overzicht van het wetenschappelijk werk dat er tot dusverre gedaan is). Ons zal speciaal het botanisch gedeelte interesseren. Hierin behandelt Dr WESTHOFF achtereenvolgens een 23-tal op de Boschplaat voorkomende elden/of ook daar zeldzame soorten en hij noemt er plm. 80, die om een of andere reden daar goed bestudeerd kunnen worden. Veel belangrijker is het dynamische aspect in de Boschplaat-plantengroei; hieraan worden na een overzicht van de voorkomende plantengemeenschappen ook nog enkele bladzijden gewijd. Dit rapport maakt ons er op attent, dat we ons vegetatieonderzoek steeds in groter verband moeten zien. Het is onmisbaar als basis voor verder onderzoek en kan ook op zichzelf staande in bepaalde gevallen al een waarborg zijn voor het behoud van natuurterreinen.

Wat de Boschplaat betreft, velen van ons kennen het gebied goed genoeg om te kunnen zeggen dat behoud ervan van meer dan nationaal belang is. Zou de onaan-tastbaarheid van het natuurmonument gewaarborgd worden, dan heeft hieraan het vegetatieonderzoek zeker de grootste bijdrage geleverd; dit kan ons alleen maar stimuleren met ons werk enthousiast door te gaan.

W.

HOFFMANN Miek E. en Dr. V. WESTHOFF: Flora en vegetatie van de Verbrande Pan bij Bergen (N.H.). De begrenzing van een 'kalkgrensgebied' tussen Duin- en Waddendistrict. Overdruk De Levende Natuur no. 3, 4 en 5 1951

In drie artikelen worden de resultaten besproken van een in 1950 gemaakte vege-

tatiekartering. Je krijgt een fraai overzicht hoe de plantengroei van het terrein in elkaar zit, o.a. in verband met de kalkhoudendheid van het zand en de diepte van het grondwater. Het onderzoek was des te aantrekkelijker, doordat vergelijkingen konden worden gemaakt met vroegere onderzoeken.

VRIES V. DE 'Vlieland en plantengroei'.

E. J. Brill, Leiden 1950. 119 pag 19 foto's, 7 fig., prijs f 6,90.

Over de Waddeneilanden is tot nu toe betrekkelijk weinig natuur-historische literatuur verschenen. Wel zijn er enkele zeer belangrijke wetenschappelijke publicaties (van Holkema, Van Dieren en Westhoff) aan de vegetatie gewijd, maar die zijn moeilijk te krijgen en ook niet geschikt voor de botanisch geïnteresseerde vacatiegangers. Voor de laatsten heeft nu Drs V. de Vries dit boekje over Vlieland geschreven, volgens het voorwoord vooral voor hem of haar, die opgemerkt heeft, dat de meer karakteristieke soorten niet zo maar willekeurig verspreid over het eiland voorkomen, maar dat zij gebonden zijn aan bepaalde, nauwkeurig te omschrijven, bodemkundige milieus.

Aan de hand van enkele figuren en oude kaarten, krijgen we enig inzicht in de opbouw van het eiland, waarvan achtereenvolgens worden behandeld de vegetatie van de droge duinen, de Kroonspolders (met luchtfoto), de duinvalleien en de vegetatie op het Wad. Het geheel is een goede vegetatiebeschrijving geworden en zeker ook wetenschappelijk verantwoord. Helaas ontbreekt een overzicht van de publicaties over de Waddeneilanden, hoewel er in de tekst vrij veel literatuur wordt aangehaald.

Van de foto's in het algemeen niets dan goeds; de foto van 4 houten palen op de voorkant vind ik echter niet erg karakteristiek voor Vlieland. Overigens een keurig verzorgde uitgave.

Nico Kok

ZOMERKAMP SCHIERMONNIKOOG 23-28 Augustus.

Ja, wrijf je ogen maar eens goed uit, als je dit leest, want eindelijk is het dan inderdaad zo ver dat we een kamp op een van de eilanden gaan houden! En wel een, dat bij de NJN nauwelijks bekend is, behalve voor de verre Noorderlingen: Schiermonnikoog! Kenners prevelen de namen van grote zeldzaamheden en spreken over Schier als van een eiland, dat ondanks de geringere afmetingen de andere eilanden in veelzijdigheid van plantengroei evenaart en in sommige opzichten zelfs overtreft. De beste Boschplaat-kenner noemt de "Oosterplaat" van Schier zelfs mooier, van botanisch standpunt gezien. Voor wie de eilandenflora kent, dus een schitterende gelegenheid hun kennis aan te vullen, voor wie ze niet kent, een unieke eerste kennismaking (voorafgaande literatuurstudie is echter onmisbaar, zie onder).

Des te groter moet na deze inleiding de verrassing zijn, als je hoort dat onze erevoorzitter, Dr. VICTOR WESTHOFF, ons kamp zal komen leiden. Niet alleen een verrassing omdat dit de eerste maal is na de oorlog, dat hij een kamp voor ons leidt, maar ook omdat hij een van de beste kenners is van flora en vegetatie van de Waddeneilanden.

Het kamp begint Donderdag 23 Augustus na aankomst van de tweede boot uit Oostmahorn en eindigt bij het vertrek van de eerste op de 28e (dienstregeling zie hieronder). We slapen op de boerderij van Y. Talsma, Kooiplaats, Schiermonnikoog. De kosten van het onderdak bedragen f 0,50 p.p.p.d., die van het verdere kamp worden ter plaatse bekend gemaakt (totale kampkosten schat ik op f 10,-- p.p.). Behalve normale kamputrusting (vergeet je eetspullen niet!), die je goed een fiets mee te brengen, die je ginds goed te pas komt. Niemand hoeft een tent mee te brengen, daar we in de boerderij slapen. Het mag wel, maar het is nog niet zeker of je dan geen moeilijkheden krijgt door de strenge kampeerverordeningen en b.v. naar de centrale kampeerplaats wordt gestuurd.

Je kunt op Schier komen via Groningen-Zoutkamp en Leeuwarden-Oostmahorn; het goedkoopst over de laatste route. Kosten bedragen dan voor de boot f 1,20 plus f 0,35 (fiets) plus f 0,20 (wegenbelasting). Mensen met de fiets fietsen naar Oostmahorn (Fr.), met de trein reis je tot Leeuwarden en stapt daar op de bus naar Oostmahorn.

10.

DIENSTREGELING BUS EN BOOT (vertrektijden).

	Leeuwarden		Oostmahorn		Groningen	Zoutkamp
21 Augustus	9, 15	11, 15	10, 50	12, 50	8, 00	9, 00
22 Augustus	10, 20	12, 15	11, 50	13, 50	8, 30	9, 30
23 Augustus	10, 20	12, 15	11, 50	13, 50	9, 00	10, 00
24 Augustus	11, 15	13, 15	12, 50	14, 50	9, 30	10, 30
25 Augustus	12, 15	14, 20	13, 50	15, 50	10, 30	11, 30
26 Augustus	12, 15		14, 50			

Wie eerder wil komen, kan er kamperen of terecht in de jeugdherberg. Wie van tevoren over de plantengroei z'n licht wil opsteken, raadplege onderstaande literatuur:

v. DIEREN: Organogene Dunenbildung.

BRAUN-BLANQUET en DE LEEUW: Vegetationskizze von Ameland.

WESTHOFF: The vegetation of dunes and salt marshes on the Dutch islands of Terschelling, Vlieland and Texel.

DE VRIES: Landschap en plantengroei van Vlieland.

KOK: De zoutplantenvegetatie op de Bosplaat (Krn. jrg. 10 no 2/3).

DE WIT: Noordhellingen in de duinen (Krn. jrg. 11 no 2).

JANSE en HULSHOFF: Overgang kweldervegetatie-duinvegetatie Bosplaat (Krn. jrg. 12 no 1).

alles verkrijgbaar uit de bibliotheek: Geuzenkade 79° Amsterdam-West. Aangezien de ruimte bij de boer beperkt is en het mogelijk is dat er nog tussentijdse mededelingen dienen te worden verstuurd, moet ieder die komt, zich opgeven minstens twee weken voor het kamp begint, aan mij: Grindweg 167, Wageningen; loop niet het risico te worden teruggestuurd. Zonder tijdig tegenbericht op je opgave, ben je dus welkom op Schier. Nogmaals lieden: profiteert van dit unieke kamp. Kom je laatste vakantie- resp. snipperdagen hier goed besteden en vier dit sjoccersfeest, dat de climax is van ons buitenwerk van 1951, enthousiast mee! Geef je snel op; tot kijk achter de Waddenzee!

Wim